

HALMOSI SÁNDOR

Monsieur Pastior és elmondhatatlan fényűzései

Nyelvében él, ha ember. És ha él. Nyelvében az ember nyelve.

Elvéve a szavakat meg lehet találni őket. Mert fogolytársak mind.

Lógnak ki a szánkból, bele abba a közös-személyes emlékezetbe, kötegben [fascies], száraz-nyálás dohányként, és nem tudod, hogy köpd ki inkább, vagy nyeld le, a nyelveddel együtt.

Mert a költő [Dichter, Poet, Lyriker, poët, poëta sacer, poëta doctus, poëta exhibitus] mit mást is tehet, ugye. Főleg ha Erdélyországban született, telepés népként, és itthonról hazafelé vándorolt egész, sokszáz éves történetében [Geschichte, History], mégisincs otthona. Vagyis egy mégis van, a nyelven túli abszurd [metadada]. És a kettős hontalanság. „Nos, nekem nincs két hazám, mint minden rendes emigránsnak, lassan nyílik a nyelvtani feketerigó, nekem csak két hontalanságom van, egy új, természetesen, meg egy régi. Egyikből ugrálok a másikba, ahogy éppen kell” – írja a másik nagyszobeni, Franz Hodjak, Herr von Usingen.

A tizenkét éve elhunyt Oskar Pastior a modern német líra egyik markáns személyisége. Szinte a lehetetlent valósította meg: erdélyi szülőhelyén nem sokat élhetett, mert egész fiatalon, tizennyolc évesen a szovjet gulágokra [Javitómunkatáborok Főigazgatósága] hurcolták, majd az NSZK-ba [a régibe] került, ahol nem a sérelmeket írta ki magából, hanem nyelvi bravúrokkal akarta meghaladni a XX. század kegyetlenségeit. Nyelvi bravúrokra épített költészetében a bűnös embert bontja le szótagokra, hangzásokra, amelybe egy kicsit még a magyar nyelv is belejátszik, a számtalan idegen szóátvételben magyar szavak is felsejlenek. Pastior hangzásvilága meghódította az átpolitizált német költészetet, ami egy kívülről jött poéta [lásd: költő] részéről nagy teljesítmény. Sokan a XX. század egyik legmeghatározóbb német költőjének tartják Rilke és Hesse emellett.

Pedig ő is csak a dolgát tette: beszéltette a csendet.

A tények erős dolgok.
A költők meg makacsok.
Nem akarnak meghalni.

Marad hát a vers. Isten és azok a szóközők, mondaná egy jól informált Hamvas-epigon. Mít mondhatnak a szavak, ha a szavakat beszélők nincsenek már ott; amikre a szavak mutatnak, csak egy idegen félüres ég van, ahol bár olvasni tudják, de nem értik, mert nem érthetik, mert azt hiszik, hogy a nyelv csak Saussure és metakommunikáció. Jelölők találkozása a kasztrált síkon. Egy erdélyi szász a frankfurti Kaufhausban. Egy a sok közül. Fogyasszunk hát irodalmat, ha már mindenképpen fogyasztani kell. Kihederítenek ügyis.

A perem feltételei. Hogy körbeveszi, rámutat, értelmet ad a mértani centrumnak. Unio multorum nationum. Ha meg akarod érteni a német, magyar, román, európai éthoszt, menj Erdélybe. Vagy olvass Nobel-díjas erdélyi írókat, akik Németországban [az új NSZK] halnak. Az irodalom olyan temető, ahol minden felirat máshova mutat, és a ravatalozó ünnepi asztal. Vannak vidékek, ahol voltak vidékek.

És elindulnak lassan, tömött sorokban, kimondásra, feltámadásra várva.

ABC, szakszervezeti tagság és flekkszám szerint.

Pontegyenlőség esetén az angyalok döntenek.

És a közönségiszavazat.

A vakszerencse.